

ੴ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ

121

ਸਿਮਰਨ

ਭਾਗ-੧੨

‘ਖੜੀ’

सिमरद

बुगा-12

ਪਰਮਾਰਥ ਵਿੱਚ ਜੀਵ ਦੀ 'ਸਰਤ' ਦੇ ਚਾਰ ਪੜਾਓ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ —

1. ਜਾਗਰਤ ਅਵੱਸਥਾ

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਜਦ ਜਾਗਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਮਾਈਕੀ
ਰਝੇਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ —

ਇਹੁ ਮਨੁ ਧੰਧੈ ਬਾਂਧਾ ਕਰਮ ਕਮਾਇ॥

ਮਾਇਆ ਮੁਠਾ ਸਦਾ ਬਿਲਭਾਇ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੭੬)

ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਮਈ ਝੱਠੈ ਧੰਧੈ ਮੋਹੁ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੩)

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਨ ਚੇਤਨੀ ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧਲੇ ਅਵਰੇ ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ॥ (ਪੰ.-੬੪੮)

ਇਸ ਅਵੱਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ 'ਹਉਮੈ' ਅਥਵਾ ਮਾਇਆ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਰ ਕਢ ਸ਼ੁਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਹਉਮੈ ਮਮਤਾ ਮੋਹਣੀ ਮਨਮਖਾ ਨੇ ਗਈ ਖਾਇ॥

ਜੋ ਮੋਹਿ ਦੁਜੈ ਚਿਤੁ ਲਾਇਦੇ ਤਿਨਾ ਵਿਆਪਿ ਰਹੀ ਲਪਟਾਇ॥ (ਪੰਨਾ-੪੧੩)

ਭਲਿਓ ਮਨੁ ਮਾਇਆ ਉਰਝਾਇਓ॥

ਜੋ ਜੋ ਕਰਮ ਕੀਓ ਲਾਲਚ ਲਗਿ ਤਿਹ ਤਿਹ ਆਪੁ ਬੰਧਾਇਓ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੨)

ਸਾਧੇ ਇਹੁ ਜਗੁ ਭਰਮ ਭੁਲਾਨਾ॥

ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਛੋਡਿਆ ਮਾਇਆ ਹਾਬਿ ਬਿਕਾਨਾ॥ (ਪੰਨਾ-੬੨੪)

ਐਸਾ ਤੈਂ ਜਗ੍ਹਾ ਭਰਮਿ ਲਾਇਆ॥

ਕੈਸੇ ਬੂਝੈ ਜਬ ਮੋਹਿਆ ਹੈ ਮਾਇਆ॥ (ਪੰਨਾ-੯੨)

ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਜੀਉ ਬੰਧੁ ਹੈ ਨਾਮੁ ਨ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਇ॥

ਮਨ ਮਾਇਆ ਮੈਂ ਫਹਿਣ ਰਹਿਓ ਬਿਸਰਿਓ ਗੋਬਿੰਦ ਨਾਮੁ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਭਜਨ ਜੀਵਨ ਕਉਣੇ ਕਾਮ॥

(ਪੰਨਾ-੧੪੨੮)

2. ਸੁਪਨ ਅਵੱਸਥਾ

ਜਦ ਸਾਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦੀ ਫਿਲਮ (film) ਸਾਡੇ ਮਨ ਉੱਤੇ ਉੱਘੜ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵੱਸਥਾਵਾਂ — ‘ਜਾਗਰਤ’ ਤੇ ਸੁਪਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਤੇ ਗਲਤਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਮਾਇਕੀ ‘ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ’ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਵਾਲਾ ‘ਵਡ-ਖੇਲ-ਤਮਾਸ਼ਾ’ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਉਮੈ ਦਾ ਹੀ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਤੇ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ।

ਐਸੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤ-ਮੁਖੀ ‘ਆਤਮਿਕ-ਜੀਵਨ’ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਜਾਨਣ ਦੀ ਲੋੜ ਭਾਸਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਰਲੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ‘ਗੁਰਮੁਖ-ਜਨ’ ਹੀ ਅੰਤਮੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਆਤਮਿਕ-ਮੰਡਲ ਦੀ ‘ਪਿੰਮ-ਖੇਲ’ ਖੇਲਦੇ ਹਨ —

ਐਸੇ ਜਨ ਵਿਰਲੇ ਸੰਸਾਰੇ॥

ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਹਿ ਰਹਹਿ ਨਿਰਾਰੇ॥ (ਪੰਨਾ-੧੦੩੯)

ਕੋਟਿ ਮਧੇ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਸੇਵਕੁ ਹੋਰਿ ਸਗਲੇ ਬਿਉਹਾਰੀ॥ (ਪੰਨਾ-੪੬੫)

ਕੋਟਨ ਮੈ ਨਾਨਕ ਕੋਊ ਨਾਰਾਇਨੁ ਜਿਹ ਚੀਤਿ॥ (ਪੰਨਾ-੧੪੨੭)

ਜਗ ਮਹਿ ਉਤਮ ਕਾਢੀਅਹਿ ਵਿਰਲੇ ਕੋਈ ਕੇਇ॥ (ਪੰਨਾ-੫੧੧)

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਬੂਝੈ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੦)

ਨਾਨਕ ਬਿਰਲੇ ਪਾਈਅਹਿ ਜੋ ਨ ਰਚਹਿ ਪਰਪੰਚ॥ (ਪੰਨਾ-੨੬੭)

3. ਸੌਂਪਤੀ ਅਵੱਸਥਾ

ਇਹ ‘ਭੁਰਨਾ-ਹੀਣ’ ਸੁਰਤੀ ਦੀ ‘ਸ਼ੂਨ ਅਵੱਸਥਾ’ ਹੈ।

ਸਿਮਰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜਗਿਆਸੂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ —

ਰਿਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ

ਕਰਾਮਾਤਾਂ

ਹਿਪਨੋਟਿਜ਼ਮ (hypnotism)

ਮੈਸਮਰਿਜ਼ਮ (mesmerism)

ਕਾਲਾ-ਜਾਦੂ (black magic)

ਤਾਂਤ੍ਰਿਕ-ਜੋਗ

ਵਾਕ-ਸਿਧੀ

ਅੰਤਰਯਾਮਤਾ

ਆਦਿ।

ਜਗਿਆਸੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿਲਕਵੇਂ ਅਚੰਭਿਆਂ ਤੇ ਜਾਦੂ-ਟੂਣਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਚ-ਮਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸੇ ਨੂੰ ਹੀ ਆਤਮਿਕ 'ਮੰਜ਼ਲ' ਸਮਝ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਜੋਗੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਰਮਾਰਥ ਇਥੋਂ ਤਾਂਈ ਸੀਮਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਅੱਵਗਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ —

1. ਮਾਇਆ ਦੀ 'ਛਾਇਆ' ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

2. ਸੂਖਮ 'ਹਉਮੇ' ਦੀ ਅੰਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਜਨਮਾਂ-ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਮਾਇਕੀ-ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਵਿੱਚ ਸੋਝੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਮਾਇਕੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ —

ਊਚੇਰਾ

ਚੰਗੇਰਾ

ਸੁਹਣੇਰਾ

ਸੁਖਦਾਈ

ਅੰਤਰਮੁਖੀ

'ਆਤਮ-ਜੀਵਨ' ਵੀ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਮਨ ਬਾਹਰਮੁਖੀ 'ਮਾਇਕੀ-ਮੰਡਲ' ਵਿੱਚ ਹੀ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈ ਕੇ 'ਦੁੜੰਗੇ' ਲਾਉਣ ਗਿਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ! ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੋਣਾ ਅੰਖਾ ਤੇ ਅਨਹੋਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ—

ਆਖਣਿ ਅਉਖਾ ਸਾਚਾ ਨਾਉ॥

(ਪੰਨਾ-੯)

ਪਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁਕਮ ਹੈ —

ਬਾਹਰਿ ਜਾਤੈ ਠਾਕਿ ਰਹਾਵੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਹਜਿ ਸਮਾਵੈ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੩੨)

ਸੇਖਾ ਚਉਚਕਿਆ ਚਉਵਾਇਆ ਏਹੁ ਮਨੁ ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਣਿ॥

ਏਹੜ ਤੇਹੜ ਛਡਿ ਤੂ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਪਛਾਣੁ॥ (ਪੰਨਾ-੬੪੬)

ਮਨ ਮੇਰਿਆ ਅੰਤਰਿ ਤੇਰੈ ਨਿਧਾਨੁ ਹੈ ਬਾਹਰਿ ਵਸਤੁ ਨ ਭਾਲਿ॥

ਜੋ ਭਾਵੈ ਸੋ ਭੁੰਚਿ ਤੂ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲਿ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲਿ ਮਨ ਮੇਰੇ ਅੰਤਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਸਖਾਈ॥

ਮਨਮੁਖ ਅੰਧਲੇ ਗਿਆਨ ਵਿਹੂਣੇ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਖੁਆਈ॥ (ਪੰਨਾ-੫੬੯)

ਮਿਲਿਐ ਮਿਲਿਆ ਨਾ ਮਿਲੈ ਮਿਲਿਆ ਜੇ ਹੋਇ॥

ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਜੋ ਮਿਲੈ ਮਿਲਿਆ ਕਹੀਐ ਸੋਇ॥ (ਪੰਨਾ-੭੬੧)

4. ਚੌਥਾ ਪਦ

ਜਿਸ ਨੂੰ —

ਆਤਮ-ਮੰਡਲ
ਤੁਰੀਆ-ਅਵੱਸਥਾ
ਬ੍ਰਹਮ-ਮੰਡਲ
ਪਰਮਪਦ
ਨਿੱਜ-ਘਰ
ਸਹਿਜ-ਘਰ
ਅਨਭਉ ਨਗਰ
ਅਬਿਚਲ ਨਗਰ
ਬੇਗਮ-ਪੁਰਾ
ਸਚ-ਖੰਡ

— ਆਦਿ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਥੇ —

ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਗਾਸ ਹੈ
ਨਾਮ ਦੀ ਰੁਣ-ਝੁਣ ਹੈ
ਨਾਮ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਰੋਂ ਹੈ
ਨਾਮ ਦਾ ਮਹਾਂ-ਰਸ ਹੈ
ਨਾਮ ਦਾ ਰੰਗ ਹੈ
ਨਾਮ ਦੀ ਮਸਤੀ ਹੈ
ਨਾਮ ਦਾ ਅਹਿਲਾਦ ਹੈ
ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਵਜਦੀ ਹੈ
ਅਨਹਦ ਸ਼ਬਦ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰ ਹੈ।

ਇਸ ਅਵੱਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖ-ਪਿਆਰੇ ਵਸਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪੜ੍ਹ ਦੀ ਪਾਵਨ ਹਜ਼ੂਗੀ ਵਿੱਚ ‘ਪ੍ਰਿਮ-ਪਿਆਲੇ’ ਦਾ ਰੰਗ-ਰਸ ਭੁੰਚ ਕੇ ਅਲਮਸਤ ਮਤਵਾਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ —

ਬਾਬਾ ਮਨੁ ਮਤਵਾਰੇ ਨਾਮ ਰਸੁ ਪੀਵੈ ਸਹਜ ਰੰਗ ਰਚਿ ਰਹਿਆ॥

ਅਹਿਨਿਸਿ ਬਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਸਬਦੁ ਅਨਾਹਦ ਗਹਿਆ॥ (ਪੰਨਾ - ੩੬੦)

ਇਥੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਪਣੇ ਰੰਗ-ਰਤੜਿਆਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨਾਲ —

ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਲਾਡ ਲਡਾਉਂਦਾ ਹੈ
ਖੇਲ ਖਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ

ਪ੍ਰਿਤਪਾਲਦਾ ਹੈ
 ਨਿਤ ਸਾਰ ਸਮਾਲਦਾ ਹੈ
 ਪਾਪ ਕੱਟਦਾ ਹੈ
 ਕਲ-ਕਲੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ
 ਜਮਾਂ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ
 ਮੁਕਤੀ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ
 ਪ੍ਰਿਮ-ਪਿਆਲੇ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ
 ਪ੍ਰੀਤ ਡੋਰੀ ਨਾਲ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ
 ਸਿਮਰਨ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ
 ਸਿਮਰਨ-ਜੀਵਨ ਬਖਸ਼ਦਾ ਹੈ।

ਖੇਲਿ ਖਿਲਾਇ ਲਾਡ ਲਾਡਾਵੈ ਸਦਾ ਸਦਾ ਅਨਦਾਈ॥
 ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ ਬਾਰਿਕ ਕੀ ਨਿਆਈ ਜੈਸੇ ਮਾਤ ਪਿਤਾਈ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨੧੩)

ਹਰਿ ਜੀ ਮਾਤਾ ਹਰਿ ਜੀ ਪਿਤਾ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ॥

ਹਰਿ ਜੀ ਮੇਰੀ ਸਾਰ ਕਰੇ ਹਮ ਹਰਿ ਕੇ ਬਾਲਕ॥

ਸਹਜੇ ਸਹਜਿ ਖਿਲਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਆਲਕ॥

ਅਉਗਣੁ ਕੋ ਨ ਚਿਤਾਰਦਾ ਗਲ ਸੇਤੀ ਲਾਇਕ॥

ਮੁਹਿ ਮੰਗਾਂ ਸੋਈ ਦੇਵਦਾ ਹਰਿ ਪਿਤਾ ਸੁਖਦਾਇਕ॥

ਗਿਆਨੁ ਰਾਸਿ ਨਾਮੁ ਧਨੁ ਸਉਪਿਓਨੁ ਇਸੁ ਸਉਦੇ ਲਾਇਕ॥

ਸਾਝੀ ਗੁਰ ਨਾਲਿ ਬਹਾਲਿਆ ਸਰਬ ਸੁਖ ਪਾਇਕ॥

ਮੈ ਨਾਲਹੁ ਕਦੇ ਨ ਵਿਛੜੜੇ ਹਰਿ ਪਿਤਾ ਸਭਨਾ ਗਲਾ ਲਾਇਕ॥ (ਪੰ.-੧੧੦੧-੦੨)

ਇਹ ਆਤਮ ਮੰਡਲ —

ਨਿਰਮਲ ਹੂੰ ਅਤਿ ਨਿਰਮਲੀਆ ਹੈ।
 ਏਥੇ ਮਾਇਆ ਦੀ ਛਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੈ।
 ਏਥੇ ਹਉਮੇ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੈ।

ਇਥੇ —

ਸਦਾ ਖੈਰ
 ਸਦਾ ਸੁਖ
 ਸਦਾ ਖੁਸ਼ੀ
 ਪ੍ਰੀਤ
 ਪ੍ਰੇਮ
 ਰਸ

ਚਾਊ
ਨਾਮ

ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੂਖਮ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਅਲਪ ਬੁਧੀ ਪਕੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਬਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ‘ਅਨੁਭਵੀ-ਤੱਤ’ (Divine essence) ਹੈ ਜੋ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ‘ਅਨੁਭਵ’ ਦੁਆਰਾ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਕਿ੍ਰਪਾ ਨਾਲ ਬੁਝਿਆ-ਸੀਝਿਆ-ਮਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਜਗਿਆਸ ਹੀ ਬਿਛਦਾ ਹੈ —

ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਿਰਲਾ ਕੋਈ ਬੁਝੈ ਸਬਦੇ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ॥ (ਪੰਨਾ-੧੩੩੨)

ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸਦਾ ਸੁਖ ਹੋਈ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਿਰਲਾ ਬੂੜੈ ਕੋਈ ॥

ਸ਼ਰਾਬੀ, ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਕੇ ਆਪ ਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ 'ਸਰੂਪ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਸ਼ਰਾਬ ਨੂੰ ਆਪ ਨਹੀਂ ਯਾਦ ਕਰਦਾ, ਬਲਕਿ ਉਸਦਾ ਮਨ-ਤਨ-ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਅਥਵਾ ਸਮੁੱਚਾ 'ਆਪਾ' ਸ਼ਰਾਬ ਲਈ ਕੁਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੇ ਹਰ ਇਕ ਖਿਆਲ, ਸੋਚਣੀ, ਕਰਤਵ ਵਿੱਚ 'ਸ਼ਰਾਬ' ਦੀ ਰੰਗਤ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਜਗਿਆਸੂ 'ਗੁਰਮੰਤਰ' ਦਾ ਮਨ-ਚਿੱਤ ਨਾਲ 'ਸਿਮਰਨ' ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ 'ਗੁਰਮੰਤਰ' ਉਸਦੇ ਮਨ-ਚਿੱਤ-ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪਸ-ਵਸ-ਰਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਗਿਆਸੂ 'ਸਿਮਰਨ' ਦਾ ਹੀ ਸਰੂਪ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਸਿਮਰਨ' ਦੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਉਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ —

ਕਬੀਰ ਤੂੰ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਤੂੰ ਹੁਆ ਮੁੜ ਮਹਿ ਰਹਾ ਨ ਹੁੰ॥

ਜਬ ਆਪਾ ਪਰ ਕਾ ਮਿਟਿ ਗਇਆ ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਤੁ॥ (ਪੰਨਾ - ੧੩੨੫)

ਬੋਤਲ ਵਿੱਚ ਪਈ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਸਰੂਪ ਕੌੜਾ-ਕਸੈਲਾ, ਰੰਗ-ਬਰੰਗਾ, ਮਿਲਗੇਭਾ ਘੋਲ (coloured solution) ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ — ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪੀਣ ਨਾਲ ਜੋ 'ਸਰੂਰ' ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਿਲੱਖਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਿਰਾ-ਪਰਾ

ਸ਼ਾਬ ਦੇ ਅੱਖਰੀ ਨਾਮ,
ਦਿਮਾਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ,
ਬਾਹਰਮੁਖੀ ਬੋਤਲਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ
ਜਾਂ

ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਗੁਣ-ਅਉਗਣਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ — ‘ਸਰੂਰ’ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ। ਇਹ ‘ਸਰੂਰ’ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ‘ਅੱਖਰੀ ਗਿਆਨ’ ਤੋਂ ਵਿੱਲਖਣ ਹੈ, ਹੋਰਵੇਂ ਹੈ।

ਪਰ ਜਦ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਕਿਸੇ ਅਕਹਿ ਸਰੂਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਹਸਤੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ — ਪਰ ਉਸਦਾ ਅਸਰ ਅਨੋਖੇ ਉਮਾਹ, ਉਤਸ਼ਾਹ, ਸਰੂਰ ਤੇ ਮਸਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਠੀਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਮਰਨ-ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ‘ਗੁਰਮੰਤਰ’ ਸਾਡੇ ਤਨ-ਮਨ-ਬੁੱਧੀ-ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਤਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਸੁਭਾਗੇ ਸਮੇਂ ‘ਆਤਮ ਕਲਾ’ ਦੀ ‘ਛੂਹ’ ਨਾਲ ਇਹ ਇਲਾਹੀ ਰਸ-ਰੰਗ-ਪੀਤ-ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ‘ਪਿਆਉਣਾ’ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ‘ਜੀਵਨ-ਰੂਪ’ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖ-ਜਨ ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ-ਰਸ ਵਿੱਚ ਅਲਮਸਤ-ਮਤਵਾਰਾ ਹੋ ਕੇ ਅਕਹਿ ਆਤਮਿਕ ਉਤਸ਼ਾਹ-ਉਮਾਹ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ‘ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਾਈ ਰੀ ਪੇਖਿ ਰਹੀ ਬਿਸਮਾਦ॥

ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਸੋਹਿਉ ਅਚਰਜ ਤਾ ਕੇ ਸ੍ਰਾਦ॥ (ਪੰਨਾ-੧੨੨੬)

ਦੇਖਹੁ ਅਚਰਜੁ ਭਇਆ॥

ਜਿਹ ਠਾਕੁਰੁ ਕਉ ਸੁਨਤ ਅਗਾਧ ਬੋਧ ਸੌ ਰਿਦੈ ਗੁਰਿ ਦਇਆ॥ (ਪੰ.-੬੧੨)

ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ‘ਸਰੂਰ’ ਆਰਜੀ ਤੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੈ, ਪਰ ‘ਨਾਮ’ ਦਾ ਸਰੂਰ ਅਥਵਾ ‘ਖੁਮਾਰੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਚੜ੍ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਹਰਿ ਰਸੁ ਪੀਵਤ ਸਦ ਹੀ ਰਾਤਾ॥

ਆਨ ਰਸਾ ਖਿਨ ਮਹਿ ਲਹਿ ਜਾਤਾ॥

ਹਰਿ ਰਸ ਕੇ ਮਾਤੇ ਮਨਿ ਸਦਾ ਅਨੰਦਾ॥

ਆਨ ਰਸਾ ਮਹਿ ਵਿਆਪੈ ਚਿੰਦਾ॥

(ਪੰਨਾ-੩੭੭)

ਅਸੀਂ ਗਿਹਸਤੀ ਲੋਕ ਹਾਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਜੋਗੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮਾਧੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ‘ਸਾਧ-ਸੰਗਤ’ ਅਥਵਾ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਦੀ ਸੌਖੀ ‘ਸਾਧਨਾ’ ਦੱਸੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ‘ਸਹਿਜ-ਜੋਗ’ ਜਾਂ ‘ਸਹਿਜ-ਸਮਾਧ’ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ—

ਇਕੁ ਉਤਮ ਪੰਖੁ ਸੁਨਿਓ ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ

ਤਿਹ ਮਿਲੰਤ ਜਮ ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਟਾਈ॥

(ਪੰਨਾ-੧੪੦੬)

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਕੈ ਆਸਰੈ ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਰੰਗੁ ਲਾਏ॥

ਅਉਗਣ ਕਟਿ ਮੁਖ ਉਜਲਾ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਤਰਾਏ॥

(ਪੰਨਾ-੬੬੬)

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥ (ਪੰ.-੬੪੨)

ਕੋਟਿ ਕਰਮ ਕਰਿ ਦੇਹ ਨ ਸੋਧਾ॥

ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਮਨੁ ਪਰਬੋਧਾ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨੯੮)

ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਾਰਗੁ ਧੰਨੁ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮਿਲਿ ਸੰਗੁ ਚਲਾਇਆ।

(ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. ੬/੧੬)

ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੈ ਸੰਗਿ ਭਵਜਲੁ ਤਾਰੀਅਨੁ॥

(ਪੰਨਾ-੫੧੭)

ਸਾਧਸੰਗਿ ਮਿਲਿ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਏ ਇਹੁ ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥੁ ਜੀਤਾ ਰੇ॥ (ਪੰ.-੪੦੮)

ਕਰਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਸਿਮਰੁ ਮਾਧੋ ਹੋਹਿ ਪਤਿਤ ਪੁਨੀਤ॥ (ਪੰਨਾ-੬੩੧)

ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਜਗਿਆਸੂ
ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਹਿਰਦੇ ਦੀਆਂ ਕਿੰਗਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਜਦ ਕਦੇ ਆਤਮਿਕ 'ਲਿਸ਼ਕ' ਪੈਂਦੀ
ਹੈ ਅਥਵਾ ਨਾਮ ਦੀ 'ਕਲਾ ਵਰਤਦੀ ਹੈ' ਤਾਂ ਜਗਿਆਸੂ ਇਸ 'ਅਨੋਖੇ ਅੰਤਰ੍ਆਤਮੇ
ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਣ-ਝੁਣ ਅਥਵਾ ਕੰਬਣੀ
ਜਿਹੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ —

ਦਰਸਨ ਦੇਖਤ ਹੀ ਸੁਧਿ ਕੀ ਨ ਸੁਧਿ ਰਹੀ
ਬੁਧਿ ਕੀ ਨ ਬੁਧਿ ਰਹੀ ਮਤਿ ਮੈ ਨ ਮਤਿ ਹੈ।

(ਕ.ਭਾ.ਗੁ.-੯)

ਦੇਖਿ ਚਰਿਤ੍ਰ ਭਈ ਹਉ ਬਿਸਮਨਿ
ਗੁਰਿ ਸਤਿਗੁਰਿ ਪੁਰਖਿ ਮਿਲਾਈ॥

(ਪੰਨਾ-੧੨੦੭)

ਲੋਇਣ ਦੇਖਿ ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਦੀ ਚਿਤੁ ਅਦਿਸਟਿ ਲਗਾਈ॥

(ਪੰਨਾ-੬੧੦)

ਜੇ ਜਗਿਆਸੂ ਦੇ ਵਡੇ ਭਾਗ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਹ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਤਜਰਬੇ 'ਨਾਮ ਕਲਾ',
ਜਾਂ 'ਰੁਣ-ਝੁਣ' ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਹੋਣ ਲਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ
ਸੋਝੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਆਤਮਿਕ ਕੌਤਕ' ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਅਪਾਰ 'ਬਖਸ਼ਿਸ਼'
ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਅੰਤਰ੍ਆਤਮੇ ਮਾਨਣ ਤੇ 'ਜੀਊਰਨ' ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਅਤਿ ਸੂਖਮ ਅਤੇ 'ਨਾਜ਼ਕ ਅਵਵੱਸਥਾ' ਵਿੱਚ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ
ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀ ਅਤਿ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸੱਜਣ ਦਿਖਾਵੇ ਖਾਤਰ ਕਈ
ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਅਨਹੋਣੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਵੱਲ ਖਿਚਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਤਰੱਕੀ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਢਹਿੰਦੀਆਂ-ਕਲਾਂ ਵੱਲ ਰੁੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਆਤਮਿਕ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਾਂਧੀ ਇਸ ਆਤਮ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਮੋਲਕ 'ਅਜਰ ਵਸਤੂ' ਨੂੰ ਮਾਇਕੀ ਗਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਅਤੇ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਲਈ ਵਰਤ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਪੁਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਇਕ ਆਤਮਿਕ ਪਾਪ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਜਗਿਆਸੂ ਇਸ ਨਾਮ-ਕਲਾ ਨੂੰ ਅੰਤਾਤਮੇ ਮਾਣਦਾ ਤੇ ਜੀਊਰਦਾ ਹੈ, ਤਉਂ-ਤਉਂ ਉਸਦਾ ਮਨ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਿੱਚ ਭਿਜਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਜੋਗੀਆਂ ਵਾਲਾ ਫੋਕਾ, ਮਸ਼ੀਨੀ (mechanical) 'ਸਿਮਰਨ' ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮਾ-ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ 'ਸਿਮਰਨ ਜੀਵਨ' ਹੈ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰੋਂ-ਘਰੋਂ —

ਆਤਮਿਕ ਦਾਤ ਹੈ
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਹੈ
ਨਦਰ-ਕਰਮ ਹੈ
ਪ੍ਰੇਮ-ਭਗਤਿ ਹੈ
ਪਿ੍ਰਮ-ਬੇਲ ਹੈ
ਪਿਰਮ-ਪਿਆਲਾ ਹੈ
ਪ੍ਰੇਮ-ਪਦਾਰਥ ਹੈ
ਨਾਮ ਹੈ
ਨਾਮ ਦੀ ਕਲਾ ਹੈ
ਨਾਮ ਦਾ ਰਸ ਹੈ
ਨਾਮ ਦਾ ਰੰਗ ਹੈ
ਜੀਵਨ-ਪਦਵੀ ਹੈ।

ਜਦ ਕਦੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਸਿਮਰਨ ਦੁਆਰਾ ਜੀਵ ਇਲਾਹੀ 'ਪ੍ਰੇਮ-ਡੋਗੀ ਦਾ 'ਤੁਣਕਾ' ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਆਪਣੀ 'ਇਲਾਹੀ ਮਾ' ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ, ਤਾਂਘ, ਖਿੱਚ, ਪਿਆਰ ਉਪਜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇਲਾਹੀ 'ਮਾ ਦੀ ਗੋਦ' ਦਾ ਨਿੱਘਾ ਪਿਆਰ, ਰਸ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਾਣਦਾ ਹੈ।

ਉਪਜੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸੁ ਚਾਉ॥

(ਪੰਨਾ-੨੬੦)

ਫਿਰ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਪਿਆਰਾ ਤੇ ਰਸਦਾਇਕ ਲਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਿਜੇ-ਸਹਿਜੇ ਸਾਡੇ ਮਨ-ਤਨ-ਅੰਤਿਸ਼ਕਰਨ-ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿੱਚ ਛੂੰਘਾ ਧਸ-ਵਸ-ਰਸ ਕੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਾਡਾ ਮਨ 'ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ' ਦਾ ਹੀ 'ਤੁਪ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਉੱਚਮ-ਉੱਚੀ, ਸੂਚਮ-ਸੂਚੀ ਆਤਮਿਕ ਅਵਾਸਥਾ ਅਥਵਾ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਏ ਸਿਮਰਨ ਦੀ 'ਸਹਿਜ-ਸਮਾਪਣ' ਵਿੱਚ ਇਤਨਾ ਮਹਾਂ-ਰਸ ਤੇ ਚਾਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਜੀਵ' ਇਸ ਪ੍ਰਿਮ-ਰਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਤੇਰਾ ਜਨੁ ਰਾਮ ਰਸਾਇਣੀ ਮਾਤਾ॥

ਪ੍ਰੇਮ ਰਸਾ ਨਿਧਿ ਜਾ ਕਉ ਉਪਜੀ ਛੋਡਿ ਨ ਕਤਹੂ ਜਾਤਾ॥ (ਪੰਨਾ-੫੩੨)

ਮੁਲਾਲਨ ਸਿਉ ਪੀਤਿ ਬਨੀ॥ ਰਹਾਉ॥

ਤੌਰੀ ਨ ਤੁਟੈ ਛੋਰੀ ਨ ਛੁਟੈ ਐਸੀ ਮਾਧੇ ਖਿੱਚ ਤਨੀ॥ (ਪੰਨਾ-੮੨੭)

ਬਿਸਰਤ ਨਾਹਿ ਮਨ ਤੇ ਹਰੀ॥

ਅਥ ਇਹ ਪੀਤਿ ਮਹਾ ਪ੍ਰਬਲ ਭਈ ਆਨ ਬਿਖੈ ਜਰੀ॥ (ਪੰਨਾ-੧੧੨੦)

ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਗਾਬੀ ਨੂੰ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਸ਼ਗਾਬ ਨ ਮਿਲੇ, ਤਾਂ 'ਟੋਟ' ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦ ਕਦੇ ਜੀਵ ਦਾ 'ਪਿਆਨ' ਇਸ ਪ੍ਰਮ-ਰਸ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਭਾਵ ਦਾ 'ਮਰਨ' ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਰਹਿ ਨ ਸਕਉ ਇਕ ਰਾਤੀ॥

ਜਿਉ ਬਿਨੁ ਅਮਲੈ ਅਮਲੀ ਮਰਿ ਜਾਈ ਹੈ

ਐਸੀ ਬਿਸਮਾਦੀ, ਰਹੱਸ-ਮਈ ਆਤਮਿਕ-ਅਵ਼ਸਥਾ ਵਿੱਚ ਜੀਵ, ਆਪਣੇ ਅੰਤਰੂਆਤਮੇ —

ରୂପ-ଶିଳ୍ପ

ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤ

ਨਾਮ-ਰਸ

ਅਨਹਦ ਪੁਨੀ

ਪ੍ਰਿਤ

ਪ੍ਰ

ੴ

୪୮

—ਮਾਣਦਾ ਹੋਇਆ ‘ਸਹਿਜ-ਸਮਾਧ’ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਸੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ —

ਸਾਚਿ ਨਾਮਿ ਮੇਰਾ ਮਨੁ ਲਾਗਾ॥

ਲੋਗਨ ਸਿਉ ਮੇਰਾ ਠਾਠਾ ਬਾਗਾ॥੧॥

ਬਾਹਰਿ ਸੂਤ੍ਰ ਸਗਲ ਸਿਉ ਮਉਲਾ॥
 ਅਲਿਪਤੁ ਰਹਉ ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਉਲਾ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
 ਮੁਖ ਕੀ ਬਾਤ ਸਗਲ ਸਿਉ ਕਰਤਾ॥
 ਜੀਅ ਸੰਗਿ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪੁਨਾ ਧਰਤਾ॥੨॥
 ਦੀਸਿ ਆਵਤ ਹੈ ਬਹੁਤੁ ਭੀਹਾਲਾ॥
 ਸਗਲ ਚਰਨ ਕੀ ਇਹੁ ਮਨੁ ਰਾਲਾ॥੩॥
 ਨਾਨਕ ਜਨਿ ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ॥
 ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੁ ਦਿਖਾਇਆ॥੪॥

(ਪੰਨਾ-੩੯੪-੯੫)

ਇਹ 'ਆਤਮ-ਜੀਵਨ' —

ਸਿਮਰਨ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਹੈ
 ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਹੈ
 ਥਰ-ਬਰਾਉਂਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ
 ਲਰਜ਼ਰਾਉਂਦਾ ਜੀਵਨ ਹੈ
 ਰਸ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਹੈ
 ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਹੈ
 ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਹੈ
 ਰੁਣ-ਝੁਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਹੈ
 ਨਾਮ-ਖੁਮਾਰੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਹੈ
 ਬਿਸਮਾਦੀ ਜੀਵਨ ਹੈ
 ਅਨਹਦ ਧੁਨੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਹੈ
 ਸਹਿਜ-ਸਮਾਧ ਹੈ
 ਨਾਮ ਦੀ ਅਕਲ ਕਲਾ ਹੈ।

ਐਸੇ 'ਬਿਸਮਾਦੀ ਜੀਵਨ' ਨੂੰ ਅੰਤ-ਆਤਮੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹੀ
ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਤੇ ਮਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਅਨੋਖੀ 'ਆਤਮ-ਮੰਡਲ' ਅਥਵਾ 'ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤ' ਦੀ ਖੇਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ
ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ —

ਬੁਝਦਾ ਹੈ
 ਸੀਝਦਾ ਹੈ
 ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ
 ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ
 ਮਾਣਦਾ ਹੈ।

ਇਹ 'ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤ' ਦੀ 'ਆਤਮ-ਖੇਲ' ਸਾਡੀ ਅਲਪ-ਬੁੱਧੀ ਦੀ —

ਸਮਝ

ਗਿਆਨ

ਫਿਲਾਸ਼ਫੀ

ਕਿਆਸ-ਅਰਾਈਆਂ

ਅੰਦਾਜ਼ੇ

—ਤੋਂ ਪਰੋ ਤੇ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ।

ਗਿਆਨੁ ਨ ਗਲੀਈ ਢੂਢੀਐ ਕਥਨਾ ਕਰੜਾ ਸਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-864)

ਕਥਨੀ ਕਹਿ ਭਰਮੁ ਨ ਜਾਈ ॥

ਸਭ ਕਥਿ ਕਥਿ ਰਹੀ ਲੁਕਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-645)

ਇਹ ਉਚਮ-ਉਚੀ, ਸੂਚਮ-ਸੂਚੀ ਅਵੱਸਥਾ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰਕ, ਮਾਨਸਿਕ ਜਾਂ
ਦਿਮਾਗੀ ਸਾਧਨਾਂ ਯਾ 'ਜ਼ੌਰ' ਨਾਲ ਪਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ —

ਜੌਰੁ ਨ ਸੁਰਤੀ ਗਿਆਨਿ ਵਿਚਾਰਿ ॥ (ਪੰਨਾ-੭)

ਦਾਤੇ ਦਾਤਿ ਰਖੀ ਹਥਿ ਅਪਣੈ

ਜਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਦੇਈ ॥ (ਪੰਨਾ-608)

ਇਹੁ ਪਿਰਮ ਪਿਆਲਾ ਖਸਮ ਕਾ

ਜੈ ਭਾਵੈ ਤੈ ਦੇਇ ॥ (ਪੰਨਾ-689)

—ਚਲਦਾ

© ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਏਸੇ ਕਲਮ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰੁ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ 132 ਲੇਖ (13 ਕਿਤਾਬਾਂ) ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੀ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੇਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸ ਕਮਾਈ ਦੇ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਜਪ-ਤਪ ਸਮਾਗਮ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ, ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ ਵਿਖੇ ਮਾਰਚ, ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਦਸੰਬਰ (20-30) ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਹਰ ਸਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ, ਦੱਖਣੀ ਬਾਈਪਾਸ ਦੋਰਾਹਾ ਵਿਖੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ 15-15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ, ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਸਮਾਗਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਿੰਡ ਦੋਦੜਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ-ਸੁਨਾਮ, ਬਰਾਸਤਾ (ਵਾਈਆ) ਜਖੇਪਲ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਤੇ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਸੱਜਣ ਇਹ ਲੇਖ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਵੈਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ:-

Website : www.brahmbungadodra.org

E-mail : info@brahmbungadodra.org

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 073074-55097, 01652-255097, 99149-55098

❖ ਸ਼ਾਖਾ ❖

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬ੍ਰਹਮ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ (ਦੋਦੜਾ)

ਦੱਖਣੀ ਬਾਈ ਪਾਸ, ਦੋਰਾਹਾ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ

ਫੋਨ : 073074-55098, 01628-258697, 099149-55098

❖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ❖

ਸੈਕ੍ਰੈਟਰੀ, ਬ੍ਰਹਮ-ਬੁੰਗਾ ਟ੍ਰਸਟ (ਰਜਿ.)

ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ : ਦੋਦੜਾ

ਤਹਿਸੀਲ-ਬੁਢਲਾਡਾ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਫੋਨ : 73074-55096